

Голові разової спеціалізованої вченої ради
доктору економічних наук,
доктору наук з державного управління,
професору Грицишену Д.О.

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента кафедри інформаційних систем в
управлінні та обліку Державного університету «Житомирська політехніка»

Городиського Миколи Петровича на дисертаційну роботу
Крохмальницького Олександра Андрійовича на тему: «Економічні механізми
державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг», подану на здобуття
наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка»

Актуальність теми дисертаційного дослідження

Актуальність дисертаційного дослідження Крохмальницького О.А. зумовлена визначенням ефективних драйверів зростання економіки України в умовах повоєнного відновлення та відбудови, серед яких особливе місце посідає ІТ-сектор. У сучасній цифровій економіці ІТ-сектор є фундаментальним драйвером інновацій та ефективності, що зумовлює жорстку глобальну конкуренцію за лідерство в цій сфері. Для України, особливо в умовах воєнного часу, глибоке розуміння траєкторії розвитку ІТ-ринку є критично важливим, оскільки сектор виступає опорою національної економіки. ІТ-сектор виступає стратегічним локомотивом післявоєнної відбудови економіки України завдяки високому експортному потенціалу, мобільності бізнес-процесів та здатності до швидкого масштабування.

Попри визначну роль, яку інформаційні технології відіграють у сучасному світі, їхній швидкий і часто непередбачуваний розвиток створює значні виклики для стратегічного визначення напрямків. Для України, чий ІТ-сектор працює в складних умовах воєнного часу, чітке розуміння траєкторії розвитку ІТ-ринку є надзвичайно важливим. У період 2014–2026 рр.

інвестиційний розвиток підприємств ІТ-сфери України зазнав суттєвих трансформацій під впливом цифровізації, однак повномасштабна війна створила нові виклики. Руйнування інфраструктури, міграція фахівців, скорочення внутрішнього ринку та високі інвестиційні ризики ускладнюють залучення капіталу в ІТ-фірми. Відсутність системних інноваційно-інвестиційних механізмів, адаптованих до умов воєнного та післявоєнного стану, гальмує розвиток галузі та зменшує її внесок у відбудову країни. Це зумовлює необхідність наукового пошуку нових економічних інструментів фінансової підтримки цифрового бізнесу в межах загальнодержавної стратегії економічної регенерації.

З огляду на зазначене дисертаційне дослідження Крохмальницького О.А. є своєчасним, науково обґрунтованим і практично значущим. Одержані результати мають важливе значення для розвитку теоретико-методичних положень та розроблення науково-практичних рекомендацій щодо формування і функціонування економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг в Україні.

Структура і зміст основних положень дисертаційної роботи

Сформульовані в дисертації наукові положення характеризуються логічною послідовністю, внутрішньою узгодженістю та безпосереднім зв'язком із поставленими завданнями і сформульованими висновками. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків та рекомендацій забезпечено застосуванням широкого комплексу загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, зокрема теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу, індукції та дедукції, моделювання, формалізації, систематизації, структуризації, історичного й абстрактно-логічного методів, а також системного та синергетичного підходів.

Достовірність отриманих результатів підтверджується їх апробацією та практичним упровадженням. Важливим підґрунтям дослідження стала також репрезентативна й багатоаспектна інформаційна база, що охоплює 195

найменувань наукових праць, нормативно-правових актів, аналітичних матеріалів, статистичних даних та інших інформаційних джерел.

Дисертаційну роботу виконано державною мовою з дотриманням норм наукового стилю. Представлене дослідження характеризується логічною послідовністю викладення матеріалу, структурною завершеністю та повнотою розкриття обраної теми. Структура дисертації цілком відповідає її назві, поставленій меті та визначеним завданням. Основні положення і результати дослідження належним чином систематизовано та візуалізовано у вигляді рисунків і таблиць.

У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, розкрито сутність досліджуваної проблеми та стан її наукового опрацювання, визначено мету і завдання, об'єкт, предмет та методи дослідження. Окрему увагу приділено висвітленню наукової новизни і практичного значення одержаних результатів, наведено відомості про їх апробацію, практичне впровадження та публікацію.

У першому розділі «Теоретико-методологічні положення дослідження економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг» автором розкрито економічну природу ринку ІТ-послуг та здійснено його структурно-функціональну характеристику. Проведено експлікацію понятійно-категоріального апарату дослідження економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг, систематизовано їх основні види, а також обґрунтовано принципи формування та функціонування зазначених механізмів в Україні.

Другий розділ «Стан розвитку ринку ІТ-послуг та трансформація інструментів його державної підтримки» присвячено дослідженню світових тенденцій розвитку ринку ІТ-послуг і трансформації моделей його державної підтримки. Автором проаналізовано сучасний стан та динаміку розвитку ринку ІТ-послуг в Україні, а також охарактеризовано економічні інструменти державної підтримки його функціонування і подальшого розвитку.

У третьому розділі «Удосконалення економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг в Україні» сформовано авторські науково-практичні рекомендації щодо визначення стратегічних напрямів удосконалення економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг. Запропоновано систему показників оцінювання результативності зазначених механізмів, спрямовану на підвищення обґрунтованості управлінських рішень та ефективності державної політики у сфері розвитку ринку ІТ-послуг України.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження опубліковано у восьми наукових працях, серед яких чотири статті у вітчизняних наукових фахових виданнях категорії «Б» та чотири тези доповідей, оприлюднені у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Наукова новизна дисертаційної роботи

Аналіз отриманих наукових результатів свідчить, про виконання поставлених мети, що полягає у в розвитку теоретичних положень та розробці практичних рекомендацій щодо формування економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг. Найбільш цінними науковими результатами, що мають чітку практичну спрямованість, слід вважати:

- розроблені вперше методичні положення щодо оцінювання результативності економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг шляхом формування трирівневої системи взаємопов'язаних показників виконання заходів, проміжних результатів і стратегічного впливу, яка забезпечує встановлення причинно-наслідкових зв'язків між інструментами підтримки, змінами у фінансово-інвестиційній, інноваційній, кадровій та інфраструктурній спроможності суб'єктів ІТ-сектору і впливом на національну економіку, що створює підґрунтя для планування, моніторингу та коригування загальнодержавних і регіональних програм на основі базових і цільових значень індикаторів, джерел даних, періодичності вимірювання та визначених відповідальних виконавців;

– удосконалений науково-методичний підхід до структурно-функціональної характеристики ринку ІТ-послуг; класифікація методів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг шляхом їх поділу на загальні (регуляторні, організаційні та економічні) і спеціальні (інформаційно-аналітичні, партнерські, освітні та безпекові); науково-методичні положення щодо комплексного оцінювання стану та динаміки розвитку ринку ІТ-послуг України; підхід до стратегічного забезпечення формування та функціонування економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг.

Не менш цінними слід вважати розвинуті теоретичні положення щодо сутності економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг, визначений підхід до визначення пріоритетів державної підтримки ринку ІТ-послуг України.

Практичне значення отриманих результатів

Представлені до захисту наукові результати можуть бути використані органами державної влади та органами місцевого самоврядування під час розроблення і реалізації державних та регіональних стратегій і програм цифрової трансформації, інноваційного розвитку, підтримки технологічного підприємництва, стимулювання експорту ІТ-послуг, розвитку людського капіталу та розбудови цифрової інфраструктури. Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості застосування запропонованих автором підходів до формування економічних механізмів державної підтримки ринку ІТ-послуг, визначення пріоритетних напрямів такої підтримки та оцінювання її результативності на основі відповідної системи показників.

Основні положення дисертаційного дослідження доведено до рівня конкретних науково-практичних розробок і впроваджено у діяльність ТОВ «Науковий парк “Житомирська політехніка”», що підтверджується довідкою № 12/05 від 05.05.2026 р. Зокрема, використано рекомендації щодо розвитку інноваційного та технологічного підприємництва, удосконалення інструментів підтримки суб’єктів ІТ-бізнесу, активізації взаємодії між

зкладами вищої освіти, науковими установами та підприємницьким сектором.

Результати дослідження також упроваджено в освітню і наукову діяльність Державного університету «Житомирська політехніка», що засвідчено довідкою № 44-01.00/932 від 29.05.2026 р. Окремі теоретичні положення, аналітичні матеріали та методичні підходи використано під час оновлення змісту освітніх компонентів, підготовки навчально-методичного забезпечення, проведення наукових досліджень і формування практичних рекомендацій у сфері цифрової економіки, розвитку ринку ІТ-послуг та механізмів його державної підтримки.

Наявність документально підтвердженого впровадження свідчить про практичну цінність отриманих результатів, їх прикладну спрямованість та можливість використання у діяльності суб'єктів інноваційної інфраструктури, закладів вищої освіти й органів публічного управління.

Академічна доброчесність

У дисертаційній роботі Крохмальницького О.А. не виявлено порушень академічної доброчесності. Запозичені положення, статистичні дані, наукові підходи та результати досліджень інших авторів супроводжуються належними посиланнями на відповідні джерела інформації. У роботі дотримано вимог законодавства у сфері авторського права і суміжних прав, а також установлених норм академічної етики.

Основні результати дисертаційного дослідження оприлюднено у наукових публікаціях здобувача та апробовано під час міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій. Це свідчить про належний рівень наукової комунікації, публічності й відкритості результатів дослідження, а також про їх обговорення у професійному науковому середовищі.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації

Позитивно оцінюючи теоретичні, методичні та прикладні результати дисертаційного дослідження, слід зазначити, що робота містить окремі

дискусійні положення, які потребують додаткового обґрунтування або уточнення.

1. У першому розділі автором ґрунтовно розкрито сутність економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг та охарактеризовано їх основні види. Водночас доцільно було б чіткіше розмежувати поняття «економічний механізм», «інструмент державної підтримки», «метод державного регулювання» та «форма державної підтримки», оскільки в окремих положеннях роботи вони змістовно перетинаються. Така конкретизація сприяла б підвищенню чіткості понятійно-категоріального апарату дослідження.

2. Запропонована автором система показників оцінювання результативності економічних механізмів державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг має наукову і практичну цінність. Разом із тим у роботі варто було б докладніше обґрунтувати процедуру визначення вагомості окремих показників, критерії встановлення їх порогових значень та алгоритм формування інтегральної оцінки. Це посилює методичну завершеність запропонованого підходу та спростило б можливість його практичного застосування.

3. Аналіз стану і динаміки розвитку ринку ІТ-послуг України здійснено на значному масиві статистичних та аналітичних даних. Проте дослідження могло б бути поглиблене шляхом більш детальної диференціації ринку за окремими сегментами, зокрема ІТ-аутсорсингом, продуктовими компаніями, стартапами, цифровими платформами, кібербезпекою, хмарними технологіями та послугами у сфері штучного інтелекту. Такий підхід дав би змогу точніше визначити специфічні потреби різних груп суб'єктів ринку в інструментах державної підтримки.

4. У дисертації належну увагу приділено впливу воєнного стану на функціонування ринку ІТ-послуг. Водночас доцільним було б чіткіше розмежувати економічні механізми, актуальні для періоду воєнного стану, початкового етапу повоєнного відновлення та довгострокової структурної

модернізації економіки. Розроблення кількох сценаріїв реалізації державної підтримки залежно від безпекових, інвестиційних і макроекономічних умов підвищило б прогностичну цінність одержаних результатів.

5. Узагальнення зарубіжного досвіду державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг є змістовним і підтверджує доцільність адаптації окремих міжнародних практик в Україні. Разом із тим робота виграла б від більш детального обґрунтування критеріїв відбору країн для порівняльного аналізу та визначення інституційних, фінансових і правових передумов перенесення відповідних інструментів у вітчизняне середовище. Доцільно було б також конкретизувати можливі ризики, обмеження та послідовність упровадження запропонованих інструментів.

Висловлені зауваження мають переважно дискусійний і рекомендаційний характер, не знижують загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи, її наукової новизни, теоретичної та практичної значущості, а також не впливають на обґрунтованість основних положень і висновків дослідження

Втім, зазначені зауваження не знижують загальний високий рівень дисертаційної роботи, а їх з'ясування може відбутися під час захисту дисертаційної роботи.

Загальний висновок

Дисертаційне дослідження Крохмальницького Олександра Андрійовича на тему «Економічні механізми державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг» є самостійною, завершеною, цілісною, кваліфікованою та комплексною науковою роботою в межах спеціальності 051 «Економіка», в якому розвинуто теоретичні положення та удосконалено економічні механізми державної підтримки розвитку ринку ІТ-послуг в Україні.

Робота характеризується актуальністю, логічною структурою, належним рівнем наукової новизни, теоретичною обґрунтованістю, практичною спрямованістю та достатньою апробацією основних результатів.

За змістом, науковим рівнем, обсягом, структурою та оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам, визначеним «Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженим постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року. На підставі вище викладеного вважаю, що Крохмальницький Олександр Андрійович заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 051 «Економіка».

Рецензент:

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри інформаційних
систем в управлінні та обліку
Державного університету
«Житомирська політехніка»

Микола ГОРОДИСЬКИЙ

Підпис Миколи Городиського
Звернуто:

Проректор з НТР
цифрової трансформації

Андрій Морозов